

Crònica del IV Recercat

FRANCESC LLADÓ

És engrescador fer un seguiment de la labor portada a terme pels centres d'estudi locals integrats en la Coordinadora de Centres de Parla Catalana al llarg i ample del país. Et permet valorar el resultat i la trajectòria de tota aquella tasca desinteressada en la projecció, la investigació de les labors derivades de la cultura catalana.

Després d'un any farcit d'activitats arribarem enguany a la ciutat de Perpinyà, convertida en la capital de la Cultura Catalana pel 2008. El 17 de maig ens aplegarem tots els centres arribats d'arreu dels indrets dels Països Catalans (de la Catalunya Nord, Principat, Mallorca, València, les Illes, Andorra, l'Alguer i la Franja), tots ells portadors de diferents experiències i particularitats. Els centres d'estudis presents exposaren llurs produccions bibliogràfiques i molt material de difusió d'activitats, díptics, punts de llibre, fulletons divulgatius, etc.

Amb la nostra arribada a Perpinyà participarem amb gran entusiasme dels diversos actes que dedicà la ciutat aquest any a la commemoració dels 800 anys del naixement del rei en Jaume I, i els 1.000 anys de l'abat Oliva, i també a captar un record del seu passat històric i cultural, que encara està present en la memòria de molts. La importància del Rosselló i Perpinyà al mig de tot, convertit en bressol i punt molt emblemàtic i gloriós de la Catalunya històrica. Els rossellonesos també se'ls senten molts seus aquests emblemàtics personatges del nostre passat.

La commemoració tingué lloc

en diferents indrets de Perpinyà. En la qual es portaren a terme un conjunt d'activitats, aquestes relacionades a conèixer el passat històric del Rosselló, traduït per mitjà d'unes exposicions en l'emblemàtic Castellet, situat en la plaça de la Victòria, lloc en el qual es trobava la ubicació de la fira dels Centres.

Destacarem que complementà el matí una visita opcional i guiada, que s'efectuà pel centre antic de la ciutat i el Palau dels Reis de Mallorca. L'última hora del matí es rematà amb una ballada molt harmoniosa i agradable de balls típics del folklore de la Catalunya Nord. Ja molt avançat el migdia tingué lloc en el digníssim convent dels Mínims, el dinar de germanor característic d'aquestes trobades.

Taula rodona

Les activitats de la tarda s'iniciaren amb unes conferències-col·loqui, dedicades a l'estudi i la divulgació de les problemàtiques i incidències del nostre passat i present comú. Es dissertà sobre la identitat i les fronteres a la Catalunya moderna, exposició que portà a terme el professor Agustí Alcoberro, del Departament d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona. Destacà que les fronteres modernes d'Europa es formaren durant els segles XV-XVIII, i presentà la temàtica amb una visió objectiva des de la perspectiva catalana.

Una altra engrescadora xerrada es produí aprofitant la commemoració dels vuit-cents anys de la naixença de Jaume I a Montpeller a càrrec del Sr. Robert

Vinas, exposà la valoració del monarca emmarcada en els diversos països de la Corona d'Aragó.

Catalunya, terra d'integració

En Joan Peitavi, professor titular de l'Institut Franco-Català transfronterer de la Universitat de Perpinyà, obsequià a l'auditori amb una eloqüent xerrada amb la qual creà una gran sensació d'optimisme respecte a la salut lingüística del país en general i de les terres rosselloneses en particular. Dissertar sobre la manera de com tractar les difícils tasques de normalització de la llengua catalana tant parlada com escrita. Malgrat les minses bases en què fundà aquesta sensació, tant per la situació en la Catalunya Nord com també el preocupant desenvolupament que té en el Principat; les seves tesis no deixen de ser estimuladores per la reflexió sobre el tema. Per tal de fer entenedora la seva visió en el moment actual reproduceix un fragment de la seva presentació:

Des de sempre allò que avui se'n diuen les terres catalanes ha estat un espai de pas, però alhora una terra d'instal·lació. Des dels fundadors mítics que van poblar-les fins a les onades contemporànies, Catalunya ha sabut fer seva una gent forastera, amb una traça i una voluntat poc comunes, tot i tenir una història sovint ben poc comparable amb altres llocs d'Europa. però ha creat una població que ha necessitat la integració d'aquelles gents que de fora venien, que ha apostat per fer-les seva i que encara creu que part del seu futur es juga amb elles.

Malgrat les separacions de fronteres i els destins a vegades diver-

gents, els reptes de la immigració fan créixer Catalunya tant al nord com al sud de l'Albera, amb la capacitat d'esperar els novins-guts, ben entès per obligació i per pragmatisme però també amb l'experiència multisecular.

Els premis

VALLESPÍR, el Centre d'Estudis del Vallespir, present en el concurs del Recercat, el jurat l'estimà com a mereixedor del premi d'enguany al millor centre ubicat en la Catalunya Nord. El seu representant el Sr. Gentil Puig Moreno ens explicà, en una eloqüent i interessant presentació, les realitzacions i les dificultats de tot tipus en què es trobaven immersos pel desenvolupament de l'entitat en el dia a dia. També ens comentava la importància que tenia estar al front d'un Centre Català, quan la clientela que li es freqüent té la llengua francesa per parla habitual. Ens va fer sabedors que avis del lloc recorden i comenten que en la seva joventut, el català era la llengua parlada per tothom; en canvi, ara, sols els infants d'avui són els que la coneixen i la parlen, ja que molts d'ells són alumnes de les Escoles Bressol. La generació d'entremig no parla català i quasi ni l'entén, per aquest motiu havia caigut en un gran desús social. Malgrat aquestes circumstàncies i altres dificultats la immensa majoria dels habitants del Vallespir i el Rosselló se senten catalans.

Pel Sr. Puig Moreno sabem que el Casal del Centre Vallespir, té una antiguitat de quatre anys. En la seva creació, una de les primeres iniciatives per donar-se a conèixer va ser obrir un portal informàtic, mitjà utilitzat per rebre informació al mateix temps que per enviar-la.

Ens recordà el conferenciant que es va produir en el Vallespir una iniciativa en els anys 1927-1932, època que editaren una

revista en català. La revista tingué una segona època de molt curta durada, durant els anys noranta, també editada en català fins que deixà de publicar-se. En l'actualitat aquesta gent tan ferma torna a editar una nova revista en català amb el nom de Vallespir.

El Sr. Puig Moreno, molt orgullós de la tasca duta a terme, ens explicà que en un festival de música ambientat a recordar l'any 1793, com any emblemàtic de la Revolució Francesa, presentaren la coneguda opereta *Cançó d'amor i de Guerra*, amb música d'Eduard Toldrà i lletra de Josep Carner, ambientada al Vallespir que va ser molt ben rebuda per la qual cosa pensen repetir l'experiència.

Per les seves paraules sabem que en la comarca del Vallespir existeixen 38 associacions d'entitats culturals (castellers, sardanistes, esbarts, corals, etc.)

En el col·loqui el conferenciant ens fa notar la importància que té la cultura per unir els pobles, també va fer una valoració sobre la identitat catalana, remarcant diferències molt puntuals a banda i banda dels Pirineus, provocades per la situació política

restrictiva dels dos Estats veïns.

El Sr. Puig Moreno posà gran èmfasi en les col·laboracions entre centres, com a eina pel manteniment de la identitat dels catalans com a poble.

Premi Recercat en la categoria personal

L'adjudicació del premi Recercat de caràcter personal, aquest any ha recaigut en la persona de Josep Sebastià Cid i Català, que va néixer l'any 1961, a Riba-roja d'Ebre. Ha estat arrelat profundament en el món de l'associacionisme cultural, especialment en el camp dels centres d'estudis. L'any 2002, va ésser designat delegat de Cultura de la Generalitat a les Terres de l'Ebre. Ha treballat amb idees d'innovació i ha participat activament en la fundació mixta Generalitat – Centres d'Estudis, que ha desembocat en la creació de l'Institut Ramon Muntaner. Organisme que ha estat fonamental per a la nova etapa encarrilada cap a la creació i dinamització de les activitats dels centres. En definitiva, ha ajudat a crear un horitzó de millora en els

Activitats del IV Premi Recercat als peus del Castell de Perpinyà.
Foto: Julià Lladó

Espectacle de dansa
a Perpinyà
Foto: Julià Lladó

elements d'identitat i reconstrucció de la memòria històrica del país.

Lliurament dels IV Premis Recercat

Després d'aquesta exposició, fan entrada a la sala el molt Honorable Conseller de la Generalitat de Catalunya Manuel Tresserras, i l'alcalde de Perpinyà Sr. Paul Aldui amb altres personalitats; procedint a la lectura de l'acta de concessió i adjudicació dels Premis d'enguany, i tot seguit a l'oportú lliurament dels guardons.

Remataren l'acte amb unes càlides paraules de valoració i d'agraïment, gràcies a les quals quasi tots ens donàrem per premiats.

Amb unes senzilles paraules el Conseller Manuel Tresserras, va reconèixer les tasques que s'efectuaven al llarg de tot l'any en els Centres d'Estudis locals de tot arreu per la preservació i divulgació de la llengua i la cultura catalana; i felicità a la ciutat de Perpinyà per l'acolliment dispensat i els actes endegats per projectar-la amb gran optimisme al món global.

Per la seva part i amb un català rossellonès, l'alcalde de Perpinyà, el Sr. Joan Paul Aldui, clogué l'acte amb paraules d'agraïment

dirigides a tots els que feren possible que Perpinyà fos escollida capital de la Cultura Catalana 2008, i es felicità per l'èxit obtingut.

Va fer el plantejament de la necessitat que té el poble rossellonès de conèixer la gloriosa història del seu passat i va explicar-se amb unes paraules recordant la integració de la gent a la identitat catalana, gest que fou reconegut per l'auditori amb un fort aplaudiment.

Diumenge 18 de maig

Dins el marc del Recercat i tenint en compte l'element específicatiu de la Catalunya del Nord, vàrem estar convidats a fer una visita a l'antiga frontera entre Catalunya i el regne de França. És tracta d'una zona poc coneguda, i la seva història és plena de fets bèl·lics i de violència. De fet, era el camí d'entrada de les incompresibles invasions sofertes a Catalunya per part dels francesos. Al sud tocant els aiguamolls és troba el famós castell de Salses, de trist record pels fets de l'any 1638, en què la host de Catalunya es trobà involucrada en la seva recuperació en mans de l'exèrcit francès per fer complir el compromís dels tractats establerts entre les dues Corones.¹ En la recuperació del

castell perderen la vida, segons els historiadors, més de 16.000 catalans, les causes de les morts en la seva gran majoria foren produïdes per les malalties i altres malvestats, no tant per baixes en les batalles.

Tot seguit ens endinsàrem en un territori àrid, on es troben situades en un espai sense ocupació humana, dues antigues i excepcionals fortificacions, que delimitaren al llarg de molts segles la frontera de Catalunya amb el nord. Es tracta de dues construccions úniques i abandonades. Una, el castell d'Òpol, es troba situat al cim d'uns penya-segats de forma circular, d'una extensió aproximada d'uns 25.000 metres quadrats, amb un baluard enrunat força potent en l'època en què fou utilitzat. Té una situació geoestratègica clau, amb unes vistes excepcionals, de l'altre cim estant es detectava i dominava qualsevol infiltració de l'altra banda de la frontera.

L'altre castell, quasi totalment enrunat i conegut pel nom de Perillós, fou menys important a causa de les dificultats per accedir-hi, en el cas de trobar-se aïllada la guarnició en temps de guerra.

Després d'aquesta interessant i esgotadora excursió, ens traslladàrem a la vila de Toluges. Lloc endreçat i encantador en el qual trobàrem la població celebrant el mil·lenari de la signatura de la coneguda Pau i Treva, primer pacte per evitar les guerres endegat per l'abat Oliva.

Compartírem amb la gent del lloc un dinar popular força agradable. A la sobretaula tingué lloc una conferència en llengua francesa; el tema estava relacionat sobre la identitat i l'origen català, i el per què de la catalanitat. Per finalitzar, a la plaça se'n oferí un repertori de danses i cançons del folklore local.

De tornada traslladàrem tot aquest bagatge cap a casa nostra sense més incidències.

1. El tractat de les dues Corones entre la catalana i la castellana, preveia que els catalans no estaven obligats a prendre les armes en les guerres de Castella.